

УКРАЇНСЬКА
плекаймо своє!
МОВА

Наукова бібліотека створила новий контент з вивчення української мови, який:

- ✓ сприятиме вдосконаленню усного й писемного мовлення, володінню рідною мовою;
- ✓ допоможе вільно комунікувати, чітко, грамотно й невимушено висловлювати власні думки, а отже, презентувати себе в соціумі.

До вашої уваги представлені листівки-поради, які в зручній і стислій формі нагадають важливі правила та допоможуть поглибити знання з української мови відповідно до вимог нової редакції Українського правопису (2019).

**Зберігайте та поширюйте цю шпаргалку!
Говорімо та пишімо правильно і плекаймо своє!**

Данчук Ю. В. Українська, що надихає.

Говоримо й пишемо правильно

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Ця книжка в зручній і стислій формі довідника розширить і поглибить знання з української мови відповідно до вимог нової редакції Українського правопису (2019). Сприятиме вдосконаленню усного й писемного мовлення. Видання допоможе вільно комунікувати, чітко, грамотно й невимушено висловлювати власні думки, а отже, презентувати себе в соціумі.

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Говорити, співати,
писати, викладати,
видавати... можна

*українською,
по-українському,
по-українськи.*

**Говорімо та
пишімо
правильно**

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ

правильно казати :

"Доброго ранку!"

(варіант "Добрий ранок!" у корпусі
текстів трапляється рідше),

"Добрий день!" / "ДобрИдень!",

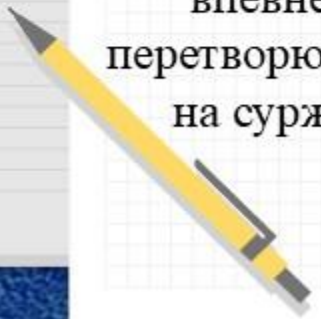
"Добрий вечір!" / "ДобрИвечір!",

"Добраніч!" / "На добраніч!".

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Мовних помилок
припускаються всі.
Це непомітно, але
впевнено
перетворює мову
на суржик.

**Русизми,
яких негайно
треба позбутись**

- ~~×~~ В більшості випадків – здебільшого
- ~~×~~ В залежності від – залежно від
- ~~×~~ В тому числі – зокрема, серед них
- ~~×~~ Виключно – тільки, самий тільки, єдино тільки
- ~~×~~ Даний – цей, такий
- ~~×~~ З метою – для того, щоб
- ~~×~~ Задати питання – поставити питання
- ~~×~~ Копія вірна – згідно з оригіналом
- ~~×~~ Мати місце – бути, траплятися, відбуватися
- ~~×~~ Не дивлячись на – попри, дарма що
- ~~×~~ Вірніше сказати – точніше сказати
- ~~×~~ З тих пір – відтоді
- ~~×~~ Коротше кажучи – словом
- ~~×~~ Мати / отримати можливість – мати / отримати змогу

- ~~×~~ Мова йде про – йдеться про
- ~~×~~ По мірі можливостей – по змозі, у міру сил
- ~~×~~ Справа в тому – річ у тім
- ~~×~~ Точка зору – думка
- ~~×~~ Шляхом – у такий спосіб, через
- ~~×~~ Як правило – зазвичай

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Українська мова
багата на
синоніми:

Слово «горизонт» має 12
синонімів:

обрій, небозвід, небосхил,
крайнебо, круговид, кругозір,
кругогляд, виднокруг,
видноколо, виднокрай,
небокрай, овид.

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

В новому правописі менша кількість дефісів, тож тепер разом пишуться і слова з першим іншомовним компонентом:

бліц-, екстра-, максі-, міді-, міні-, преміум-, топ-, флеш-; віце-, екс-; арт-, боди-, боді- (перед голосним), веб-, економ-, поп-, прес-, смарт-, фолк- (фольк-).

Авіарейс, аудіозапис, бліцновини, бліцопитування, вебсайт, екстраклас, максіодяг, мідіспідниця, мінісукня, преміумклас, флешпам'ять, віцепрезидент, ексміністр; артпроект, артгалерея, бодибалет, бодіарт, вебсторінка, економклас, етногурт, попмузика, попгурт, пресконференція, пресреліз, прессекретар, масмедіа, токшоу, смартгодинник, смартквартира, фолкгурт, фолькмузика, сушеф, дрескод, секондхенд, топменеджер, топмодель.

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Русизми,
яких треба
позбутись

- ✗ В дійсності — ✓ насправді
- ✗ В кінці кінців — ✓ врешті, зрештою
- ✗ В основному — ✓ переважно
- ✗ Виходячи з — ✓ зважаючи на, з огляду на
- ✗ Все рівно — ✓ все одно, однаково
- ✗ Головним чином — ✓ гóловно
- ✗ До тих пір, поки — ✓ доти, доки
- ✗ З приводу святкування — ✓ з нагоди святкування
- ✗ З точки зору — ✓ з погляду
- ✗ Звичайно (вставне) — ✓ звісно, аякже, авжеж
- ✗ За необхідності — ✓ за потреби
- ✗ Іншими словами — ✓ інакше кажучи
- ✗ Максимум, мінімум — ✓ щонайбільше, щонайменше
- ✗ На даний момент — ✓ на цю мить
- ✗ На днях, у ці дні — ✓ днями, цими днями
- ✗ Підняти питання / проблему — ✓ порушити питання / проблему
- ✗ Разом з тим — ✓ водночас
- ✗ Станом на зараз — ✓ нині
- ✗ Таким чином / значить — ✓ отже
- ✗ У подальшому — ✓ надалі

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Як правильно передати
тьютор, тьютор, т'ютор?

Тьютор (від англ. tutor – репетитор) – особа, що веде індивідуальні або групові заняття з учнями, студентами; наставник. В університетах тьютори – помічники викладача, здебільшого аспіранти або старші студенти.

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Написання числівника ПІВ з словами згідно з нормами нового ПРАВОПISY:

Пишемо ОКРЕМО:

***з іменниками родового відмінка якщо
числівник пів означає половину чогось:***

пів яблука, пів Києва, пів ночі,
пів острова, пів аркуша, пів години,
пів літра, пів міста, пів огірка,
пів ящика, пів Європи

Пишемо РАЗОМ:

з іменниками називного відмінка:

північ, південь, півострів,
піваркуш, півзахист, півколо,
півкуля, півмісяць, півоберт

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Термінологічні новотвори: ПОСТПРАВДА

За означенням «Оксфордського словника», **постправда** «стосується або позначає обставини, у яких об'єктивні факти меншою мірою впливають на суспільну думку, ніж апелювання до емоцій та особистих переконань». Постправдою називають також і окремі ситуації, коли чийсь враження та переконання подають як щось важливіше за факти, а часом і цілу епоху, у якій ми живемо.

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Термінологічні
новотвори:

КУЛЬТУРА
СКАСУВАННЯ

Український відповідник англійського «cancel culture», що як явище набирає популярності в усьому світі. Воно полягає у суспільному осуді осіб, які, на думку того ж таки суспільства, вчинили чи висловились всупереч поширеним нормам моралі та етики. Таких людей не просто публічно засуджують, а й закликають повністю забути разом з усіма їхніми досягненнями й соціальним капіталом.

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

**З дефісом
пишемо тільки
слова**

Що складаються з двох іменників, а не іменника та префіксоїда:

бізнес-план, бізнес-проект, блок-система, дизель-мотор, допінг-контроль, експрес-аналіз, експрес-діагностика, жар-птиця, компакт-диск, піар-кампанія, фан-клуб, фітнес-клуб та ін.

Коли перше слово є назвою літери грецького алфавіту:

альфа-промені, бета-частинка, дельта-функція.

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Афоризми-меми

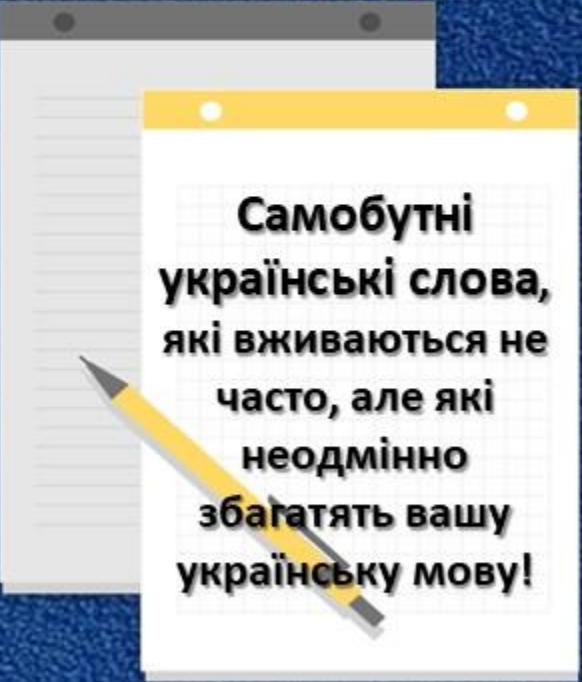
Вислів з'явився завдяки однойменній книжці Леоніда Кучми. Його вживають для акцентування різниці між двома країнами, відмінностей українського і російського менталітетів і загальної несхожості, попри роками нав'язувану теорію «єдності».

Україна — не Росія

вживають для акцентування різниці між двома країнами, відмінностей українського і російського менталітетів і загальної несхожості, попри роками нав'язувану теорію «єдності»

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

**Самобутні
українські слова,
які вживаються не
часто, але які
неодмінно
збагатять вашу
українську мову!**

-
- Хова́ймо на спід тяга́р на́ших бід!* (не вішаймо носа!
«не вешайте нос!»)
 - Бороді́й; Борода́нь* (бородач хто «бородач хто»)
 - В кишéнях гудé в кого; Вітрíвіють у кишéні в кого;
Дюдя в кишéні свистить в кого; У кишéні аж гудé в
кого* (вітер свистить у кишені в кого; у кишені вітер
свище в кого «ветер свистит в кармане у кого»)
 - Взорува́ти на кого* (брати приклад з кого; наслідувати
приклад чий, слідувати прикладу чиєму; послідувати
прикладу чиєму; піти за прикладом чиїм «брати
приклад с кого; слідувати прикладу чьому; послідувати
прикладу чьому; послідувати прикладу чьому»)

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Говорити, співати,
писати, викладати,
видавати... можна

*українською,
по-українському,
по-українськи.*

**Говорімо та
пишімо
правильно**

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ

Правильно писати :

частину "інтернет" у складних словах пишемо через дефіс, як і в інших складних словах із двома іменниками: інтернет-видання, інтернет-магазин, інтернет-послуга.

слово онлайн варто писати з іншими словами через дефіс, як інтернет: онлайн-видання, онлайн-технології, онлайн-кінотеатр

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

**Русизми,
яких треба
позбутись**

- ~~X~~ Більше десяти — більш ніж десять, більш як десять, більше за десять, понад десять
- ~~X~~ В цілому — загалом
- ~~X~~ Враховуючи — з огляду на
- ~~X~~ Відстоювати думку, позицію — обстоювати думку, позицію
- ~~X~~ Відносно / по відношенню до / у цьому відношенні / на рахунок — щодо
- ~~X~~ На рахунок / на цей рахунок — щодо / щодо цього
- ~~X~~ На теперішній час / по теперішній час — натепер / дотепер
- ~~X~~ Інша справа — інша річ
- ~~X~~ Отримати / одержати освіту, звання — здобути освіту, звання

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Насінням ляжете

Ця фраза – черговий доказ сили й сміливості українських жінок. Вперше вона прозвучала у захопленому рашистами **Генічеську**.

Попри ризик для життя, стоячи перед озброєним окупантом, проста жінка не злякалася і мовила: «Ви прийшли на нашу землю. **Покладіть насіння собі в кишені**, щоб, коли вас уб'ють, проросли соняшники. **Насінням ляжете**».

АФОРИЗМИ-МЕМИ

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

**Самобутні
українські слова,
які вживаються не
часто, але які
неодмінно
збагатять вашу
українську мову!**

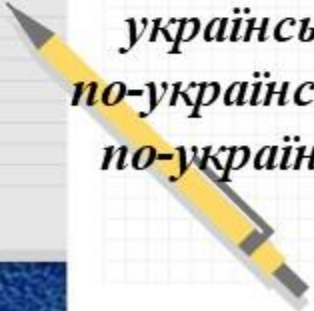
- Не до вдачі одне одному хто (не зійшлися характерами хто «не сошлись характерами кто»)*
- Відплив кадрів (відтік кадрів «отток кадров»)*
- Вхідчини; Вхóдини (новосілля «новоселье»)*
- Роїться гáдка в кого (крутиться думка в кого «вертится мысль у кого»)*
- Галява; Галявина; Лужóк; Моріжóк (лужайка «лужайка»)*
- У голові ковалі кують в кого (у голові б'є як молотом у кого «в голове как молотом бьет у кого»)*

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Говорити, співати,
писати, викладати,
видавати... можна

*українською,
по-українському,
по-українськи.*

Говорімо та
пишімо
правильно

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ

Правильно казати :

5 найкращих (п'ятірка найкращих),
10 найкращих (десятка найкращих).

Правильно писати:

через дефіс – **топ-5** чи **топ-10**,
(компонент топ із числівниками не
поєднуваний).

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Хто такий **фасилітатор**?

— спрямовувач (посередник) допомагає групі людей ефективніше працювати разом, розуміти спільні цілі та планувати, як досягти цих цілей під час зустрічей чи дискусій, несе відповідальність за якісне виконання завдань.

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Перемога — зрада

Пара універсальних слів, які використовують для вираження суспільної оцінки чиїхось дій або висловів.

«Перемогою» позначають схвалення, «зрада» — це, відповідно, осуд. Часто вживаються з іронією.

Існують також і похідні від цих слів: приміром, «зрадофіли» — заздалегідь скептично налаштовані, постійно незадоволені люди, що не схвалюють жодних досягнень, якщо вони не відповідають їхнім очікуванням.

АФОРИЗМИ-МЕМИ

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

Говорити, співати,
писати, викладати,
видавати... можна

*українською,
по-українському,
по-українськи.*

Говорімо та
пишімо
правильно

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ:

На початку речення або заголовка «із»
пишемо тільки перед шиплячими та
свистячими.

Правильні привітання мають такий
вигляд:

З Днем народження

З Новим роком

З Днем Незалежності

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

"правило дев'ятки", згідно з яким треба писати в запозичених словах після 9 приголосних ("д", "т", "з", "с", "ц", "ж", "ш", "ч", "р") літеру "и" на місці "і":

✗дірект — ✓директ	✗прінтер — ✓принтер
✗сторіз — ✓сториз	✗спрінтер — ✓спринтер
✗рілз — ✓рилз	✗трігер — ✓тригер
✗стрім — ✓стрим	✗стінгер — ✓стингер
✗скріншот — ✓скриншот	✗стікер — ✓стикер
✗лонгрід — ✓лонгрид	✗діджей — ✓диджей
✗стрінги — ✓стринги	✗діджиталізація — ✓диджиталізація
✗бутік — ✓бутик	✗мікрочіп — ✓мікрочип
✗бодібіддер — ✓бодибіддер	✗чіпси — ✓чипси

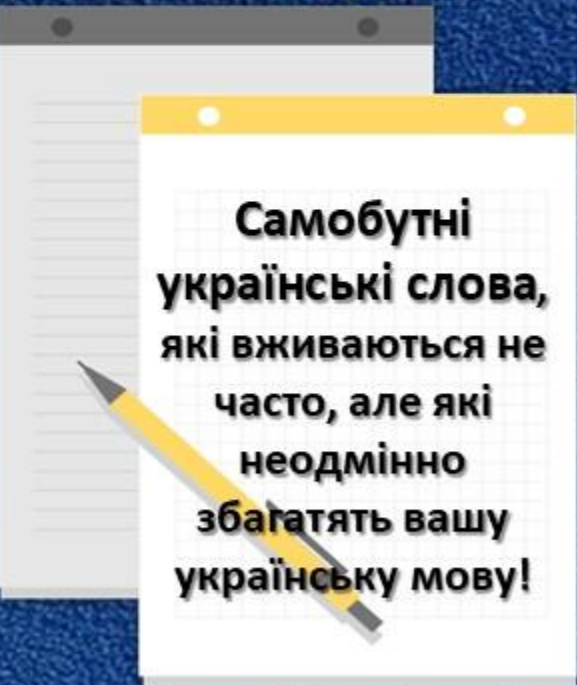
25 сучасних
запозичень

✗капучіно — ✓капучино
✗тірамісу — ✓тирамісу
✗чізкейк — ✓чизкейк
✗чізбургер — ✓чизбургер
✗гріль — ✓гриль
✗крінж — ✓кринж
✗фрілансер — ✓фрилансер
✗тімбідінг, тімлідер — ✓тимбіддинг, тимлідер

Зі старих запозичень: дизель, динамо, диплом, директор, джинси, джип, індиго, позиція, режим, риф, силует, система, стимул, цифра, шифр та ін.

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

**Самобутні
українські слова,
які вживаються не
часто, але які
неодмінно
збагатять вашу
українську мову!**

- Метéлики в голові в кого; Фіáлки в голові в кого; Шпакú в голові в кого (вітер в голові в кого «ветер в голове у кого»)*
- Не тямить голова, що язик лепéче у кого; Говóрить, мов блекотú об'ївся хто; Язык, мов повстяний у кого (лика не в'яже хто «лыка не в'яжет кто»)*
- Дармовис (брелок «брелок»)*
- Добрóтливий хто (добродушний хто «добродушный кто»)*
- Дошкільня́ хто (дошкольник хто «дошкольник кто»)*
- Обніма́ють думкі́ кого (думки лізуть в голову кому «мысли лезут в голову кому»)*

УКРАЇНСЬКА плекаймо своє! МОВА

БУДЕ ТОБІ, ВРАЖЕ, ТАК, ЯК ВІДЬМА СКАЖЕ

Не з боязких виявилися **жінки Конотопа**.

Коли у місто зайшли ворожі танки, вони вийшли на дорогу, й одна з них переконливо порадила окупанту повертатися додому, в росію.

Й додала: «Ти взагалі знаєш, де опинився? Це Конотоп. Тут кожна друга жінка – **відьма**».

АФОРИЗМИ-МЕМИ

ПЕРЕХОДЬ НА УКРАЇНСЬКУ

Матеріал підготувала:
завідувачка науково-методичного відділу
НЕСТЕРЕНКО Н. Г.